

VARIÁCIÓ APÁKRA ÉS AZ IDŐRE

MIRNICS L. ZSUZSANNA

Az udvarba bepördül a porfelhőben pácolt, rozsdabarna szél. Az eltaposott pillanatok porcukormáza jó ideig ülepszik még a lyukak, por, játékroncok és felmagzott gizgaz udvari képtárában. Az ablakpárkányon galambpiszok, a kerti asztalon fél évtizedes viaszosvászon lyukai világítanak feketén, kopottan, kopottfeketén, fekete-fehéren, hasonlatmentesen, igazság-mereven.

A kutya rövid pórázon csahol, nyüszít, sivít a deszkaházikónál. A kutyaozlak prototipikus alakja lehetne ez a tákolmány, készítőjének gondolatái már szinte sohasem futnak az asztalon túl, ezen az üvegen túl, a szerszámok, a por és a bolhapiaci vizes-füstös dugibenzin útvesztőjébe.

A viaszosvászon résekből néha szárba szökken egy-egy bevásárlócédulányi számadás. A por, a pálinka, a színek villámtengere, áttántorgott hajnal a Nagyárok mellett, ujjpöccintésnyi fénypontok, pálinkapor, porpálinka, a kölyök, a kutyája, kölyökkutya, egy korcs, egy fattyú, egyremegy. Aztán vasbot. Szédülés és zuhanás és csengő hangú üvegek katonái a háttérben. A kutya nyüszítve rohan át a csapások nyomán az elhanyagolt udvaron, amíg lánc enged, aztán már csak ordít, vonít. A részeg a székhöz támolyog, és fejét az asztalnak támasztja, tarkójára helyezett kezének résein átbújik itt-ott a napfény visszaverődése egy-egy foltnyi viaszosvászonról.

S ahogy a viaszosvászon egyre szürkülő, egyre szétfosló réseit kutatta, néha az asszonyra emlékezett. – A viaszosvásznat ki kellene cserélni – gondolta homályosan, halogatva a sohasem eljövőt, halogatva a tehetetlenséget. Ki kellene cserélni, az asszony sokszor mondta ezt, valahonnan Felvidékről vagy Újvidékről érkezett. Az asszonya volt, és ropogósra vasalta az ingeit. – Az udvart fel kellene locsolni – emlékezett a szavára

újra, és az apró, piros ajkára, fehér, nagyon tiszta bőrére májfoltbarnás arca mellett. – A gízgázt ki kellene tépkedni. – Nem, nem mondhatta így. Kéne, kéne, ez a szó volt az asszony.

A por és a román dugibenzin szaga beleágyazódott a viaszosvászonba, az örökösen kacskaringós nótákba, az udvar felett szállongó folytonos nótákba és a kölyökbe, a kölyök hajnalaiba. Örök időtlenség alkotta ezt a képet, s csak a vágyát, kiegészülési vágyát örökítette a kölyökre, és egy lányra, egy sehonnai lányra (talán-talán a Felvidékről, talán Újvidékről?).

Fogkrémíze volt a szájukba mártott éj-rongynak. Kocogott tőle a foguk, P. köpködött, mintha ki akarná magából vetni összes nevetéses, kisezerszer kinevetett csillagkép rendszerét, a Tejutat, az éjszakát, a ködöt, sok-sok pénzérme mindig másik oldalát. Két gyerek a tejüveg égőkbe mártotta kenyér-arcát.

– Az apám ács volt – mondta hosszú hallgatás után P. A belváros pofonképén két fakó, kiégett szemű villanyrendőr viaskodott a sötétség-gel.

B. már egy félórája egy régi bérház poros ablakmélyedésében kuporgott, és kalimpált a mély felé, ahonnan most P. is mellékapaszkodott. Előttük egy undorító fűzfát csapkodott a szél, mint a nyálkafonalak, úgy hajladozott a szélben. B. fázott.

– Magasan vagyok – gondolta a mélybe nézve. – Magasan vagyok, magasan vagyok, jó magasan lenni, á, nem vagyok magasan, a frászba.

– Ősz volt a haja, fehér, mint a tollas csirkebolyhok a baromfiudvaron. Nem tudom, mikor történt, nem tudom, megtörtént-e, de a hajával játszottam. A szeme olyan volt, mint – Láttál már tengersizemet? – mondta P.

– Tengersizem, Svédország, térkép, papír, porszag – zakatolt B-ben. – El tudom képzelni – mondta hangosan.

– Mindig ökörködött velem – folytatta P.

– Nyugodtan káromkodhatna – mondta B. – Miért a frászért nem káromkodik velem? Azt kéne mondani, hülyéskedett vagy cseszegetett. Miért nem? Nagyon jó lenne, nagyon jó lenne igazinak lenni.

Csend és spirituszszag tépődött ki a Nagyarok felőli levegőből, részek gagyogását hozta a szél, és a ruhájukra ragasztott még egy éjszakát. Nem ugyanolyan éjszaka volt, lepkeszárny-nyílásnyival több, mint a hallgatás. Valami most más volt. – Most valamедdig más lesz – gondolta P. – Ma megszólaltam.

– Egyszer a Fahídon mentünk át – mondta. A fűzfa levelei túláncként táncoltak a szélben. Napernyők, sergő-forgók, apák – mormogott magában B.

– Nem volt óránk – folytatta P. – De tudni akarta, mennyi az idő.

– Minek? – gondolta B. – Most és egyáltalán: már évek óta semmi szerepe itt az időnek. Megállt, cserbenhagyott. Néha nem is bánom. Néha arra gondolok, hogy nem akarom, a világon egy pillanatig sem akarom tudni, mennyi az idő. – P.-re nézett. – Időtlenység. Vele lenni. Elveszíteni az időt. Valahanyadik nap, valahanyadik óra, valahol egy bérház ablaka, kihalt minden. Az idő. Marakodjanak rajta a könyvek.

– Megállt, és a vízbe köpött – mondta P.

– A vízbe köpött? – ismételte B.

– Én is a vízbe köptem, gépiesen – idézte tovább P. – Anya mindig szörnyülködött azon, hogy köpködök. Ma is. A bagótól van meg a fűtől.

– Szeretek vízbe köpni – mondta B. – De azt is szeretem, ha a víz tiszta. Nem tudom. Azt nem szeretem, ha mindegy, mindenkinek mindegy, hogy vízbe köpök-e vagy sem.

– Szeretem az apámat – mondta P. – Azt mondta akkor: Ahány gyűrű lesz a köpés körül, annyi óra van. Akkor . . .

– Szeretem az apámat – ismételte B. gépiesen.

A szomszéd utcában alakok mozdultak, jöttek valahonnan. P. azon bosszankodott, hogy mára már nem jut se bagó, se fű, mert egy árva fityingje sincs. Nem tudta felidézni, nem tudta elképzelni a könnyedséget, amely egy-egy szippantás nyomán támadt benne. Most valami más volt, máshogy volt más, és valaki talán végighallgatta, végighallgatott valamit, ami éppen azért volt fontos, mert egyikük sem értette. B. a házfalhoz tapadt, fázott. – Köpni, de minek, gondolta. – Köpni ugyanaz, mint nem köpni. Csak a házfal van, és az idő van-meg-nincs. Néha jó, ha magunk teremtjük az időt. Néha jó, ha elveszítjük. Néha rossz.

– Az apám ács volt – szakadt ki most B.-ből. – Ősz volt a haja, és néhol elvegyült bele egy kékesfekete szál. Lehet, hogy valaha simogattam a haját, vagy nem. Valamikor nagyon szép lehetett. A göndörségére emlékszem.

P. egész testében összerándult a gondolattól, hogy mégis, mégis halotta valaki, és tudja valaki az udvart, a pálinkát, a viaszosvásznat, a kutyát, és a lépteit, amelyek ugyanannyira a Nagyarokba botlanak most, mint azé az emberé a viaszosvászon előtt. A lendülettől vékony teste az ablakmélyedés szemközti falának csapódott. Porhanyós vakolatfelhő zuhant a fejükre.

– A göndörségére?

– A szemére?

– Ács volt?

A fűzfalevelek mintha megnyúltak volna, nyálfolyamként csüggtek egy váratlan légfolyamon, nem is nyál, gondolta B., igen, azt hiszem, rágógumi, villanyrendőrök átszúrt szemhéjjal rágszált örök rágógumija.

– Szeretem az apámat – mondta P.

– És akkor harangoztak – folytatta B. a mesét. Dél volt. Haza kellett menni. Vasárnap. Ebéd. Csirkehús. Sült krumpli.

– Süti. Anya. Apa. Idő.

– Dél volt, pedig csak hat gyűrűt számoltam. Elnéztem volna?

– Én szeretem az apámat – mondta P.

– És ez nem volt igaz.

– És ez nem volt igaz. Ez nem történt meg – hajtotta le a fejét P. – Hát persze. Nem emlékezhetem a sütire, és ami a legfontosabb, megálltak az órák is, csak ennyi. Megállt az órákban az édesanyám is, és mögötte darabjaira nyílt az udvar és a mestergerendák füttye minden, minden sosemvolt ács szájában.

Hat óra volt, valamikor, időtlenül, spirituszzag és egy merev fűzfa. Soká hallgattak, aztán a merev levelek újra hajlottak, csapódtak, mindent összenyalaztak. Szélroham ütődött az ablaknak. – Nem csattant – gondolta B. – Hát persze, el van törve az ablaküveg, biztosan azért. És lehet, hogy azért nem akarok vízbe köpni, mert lány vagyok.

Annaira felejték, gondolta a fiú. Reggel lesz, és elfecséreltem egy napot. Egyáltalán ki ez, akivel beszéltem, és miről beszéltem? Nem tudom a nevét, csak arra emlékszem, hogy nem idevalósi. Talán felvidéki, talán újvidéki.

– Most elmegyek – mondta.